

Джурик Х. Б., аспірант кафедри фінансів, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7100-8128

e-mail: dxb180987@gmail.com

Зарубіжний досвід фінансування місцевого самоврядування

Анотація. У статті охарактеризовано проведення реформ місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та їх основні принципи. Оцінено проблемні аспекти при проведенні фінансування місцевого самоврядування в Україні. Проаналізовано специфіку їх здійснення в таких країнах, як Польща, Казахстан, Японія. Виявлено особливості виникнення та розвитку самоврядних органів в цих державах. Визначено джерела фінансування місцевих бюджетів, переваги і недоліки децентралізації у цих країнах, а також з'ясовано напрями поліпшення розвитку регіонів. Проведено аналіз формування доходів місцевих бюджетів в зазначених країнах. Проаналізовано перешкоди на шляху створення фондів розвитку громад та перспективи їх функціонування в Україні. На основі зарубіжного досвіду виявлено позитивні та негативні сторони формування коштів місцевих бюджетів для України.

Ключові слова: місцеве самоврядування; фінанси місцевого самоврядування; децентралізація; об'єднання територіальних громад.

Dzhuryk Kh., postgraduate student of the Department of Finance, National University «Lviv Polytechnics», Lviv, Ukraine

Foreign Experience of Local Government Financing

Abstract. Introduction. Over the recent years the fundamental changes in the system of local self-government have undergone in Ukraine, particularly as regards the formation of local budgets. A range of laws were adopted to increase the budgetary autonomy and financial self-sustainability of local budgets, namely: self-formation of local budgets on the basis of fixed stable sources of income and expenditure powers and key parameters.

Purpose. The purpose of the article is to develop the theoretical basis for research on the experience of reforming local self-government in such countries as Poland, Kazakhstan, Japan, and the possibility of its use in reforming the territorial organization of power in Ukraine.

Results. An example to follow should be the experience of Japan, meaning that it is necessary to reduce the total amount of taxes, which will increase the efficiency of their administration, to expand the list of local taxes. Local taxes should include taxes which receipts would be significant and permanent, such as the personal income tax. One should recognize the link between services provided at the local level and the costs necessary to provide such services.

Conclusions. The general strategic direction in Ukraine should be to increase the interest of local authorities in increasing the role of their own budget capacity while filling local budgets. It is necessary to take the necessary steps immediately so that Ukraine could gain more autonomy in the future in terms of revenue, forming a revenue base for local budgets, at the stage of instability and insignificance of its own sources of revenue, the role of state grants and subsidies should not be limited, since only in this way the state can actively effect the development of the local government.

Keywords: local government; finances of local self-government; decentralization; association of territorial communities.

JEL Classification: P43.

Постановка проблеми. Питання, що стосуються напрямів реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні, зокрема, з використанням закордонного досвіду, є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання місцевих бюджетів, проблемі реформування місцевого самоврядування присвятили свої дослідження багато вітчизняних та зарубіжних науковців: М. Пасічник, П. Ворона, В. Журавель, А. Ткачук, Н. Камінська, Л. Панасюк, А. Скрипник, Н. Стукало, І. Ткаченко, М. Деркача, Н. Чорна та багато інших.

Формування цілей дослідження. Метою статті є аналіз досвіду реформування місцевого самоврядування в таких країнах як Польща, Казахстан, Японія та розгляд можливостей його використання у реформуванні територіальної організації влади в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останні роки в Україні відбулись фундаментальні зміни системи місцевого самоврядування, особливо, що стосується формування місцевих бюджетів. Прийнято низку законів направлених на підвищення бюджетної

та фінансової самостійності місцевих бюджетів, а саме: самостійне формування місцевих бюджетів на основі закріплених стабільних дохідних джерел і видаткових повноважень та основних параметрів, визначених у проекті державного бюджету (ст. 75 Бюджетного кодексу України) [1]; розширення наявної дохідної бази місцевих бюджетів; запровадження нових видів трансфертів; децентралізацію видаткових повноважень; встановлення нової системи бюджетного вирівнювання.

Однією зі складових бюджетної децентралізації стала ще одна важлива реформа – реформа державної регіональної політики. У 2015 році було прийнято Закон України «Про засади державної регіональної політики» [3] визначено систему стратегічних планувальних документів для регіонального розвитку. Створення Державного фонду регіонального розвитку (далі – ДФРР) створило можливості для мінімізації корупційної складової при розподілі коштів з державного бюджету до бюджетів регіонів, а також запровадило конкурсний відбір проектів регіонального розвитку. Було створено Інтернет-портал, за допомогою якого можна прямо реєструвати проекти, які подаються на фінансування з Державного фонду регіонального розвитку. Державна регіональна політика в Україні набула європейських рис і отримала конкурентне формульне фінансування з Державного бюджету України. Області отримали можливості самостійно планувати та фінансувати власний розвиток.

Об'єднання територіальних громад (далі – ОТГ) отримали значні фінансові ресурси, їх бюджети стали співмірними з бюджетами міст обласного значення, а державна підтримка розвитку інфраструктури таких громад дала імпульс створення у сільських територіях нових можливостей для забезпечення населення повноцінними послугами від органів місцевого самоврядування, яких вони раніше були позбавлені [8, с.32].

Відповідно до норм статті 64 Бюджетного кодексу України [1] до доходів загального фонду бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів та бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, належать: 60% податку на доходи фізичних осіб (ПДФО); державне мито, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування за місцем вчинення дій та видачі документів; акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю піддакцизних товарів; податок на прибуток підприємств комунальної форми власності; місцеві податки та збори; єдиний податок; рентні платежі; плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати; плата за розміщення тимчасово вільних коштів відповідних місцевих бюджетів; кошти від реалізації безхазяйного майна; концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності; плата за надання адміністративних послуг;

адміністративні штрафи та штрафні санкції; 80% коштів за здані у вигляді брухту і відходів золото, платину, метали платинової групи, дорогоцінне каміння; 25% екологічного податку; інші доходи, що підлягають зарахуванню до відповідних місцевих бюджетів [1].

Для ефективного використання коштів Державного фонду регіонального розвитку як об'єднаним територіальним громадам, так і усім іншим органам місцевого самоврядування потрібно, перш за все, самим розуміти, куди мають бути спрямовані ці кошти. Адже для громади дуже важливо, щоб кошти від ДФРР були використані найбільш ефективно, завдяки чому було сформовано нові можливості для збільшення доходів місцевих бюджетів й надалі [8, с.33].

Відсутність значного досвіду функціонування ОТГ призвело до неправильного розподілу коштів та їх функціонального використання. Тому необхідним є врахування практики розвитку фінансів органів місцевого самоврядування у закордонних країнах.

Логічно спершу розглянути досвід реформування місцевого самоврядування найближчого сусіда - Польщі. Перший етап децентралізації розвитку місцевого самоврядування у цій країні розпочався у далекому 1990 році. 49 воєводств було об'єднано у 16, а місцевим громадам було надано у розпорядження бюджети з правом самостійного визначення напрямів спрямування коштів. Громади отримали не лише реальні повноваження та гроші для їх реалізації, а й право власності на землю та більшість державних об'єктів. Польща запровадила систему, де кожна територіальна громада може залучати кошти до свого бюджету. Джерело – як власні надходження, так і державні трансферні платежі [5]. Це один з найважливіших принципів польської реформи. До обов'язкових доходів гмін у Польщі належать такі: надходження з податків (від нерухомого майна; сільського господарства; лісового господарства; транспортних засобів; господарської діяльності фізичних осіб, сплачуваного у формі податкової карти; спадщини і дарчих внесків); надходження з оплат; гмінний додаток до податку з доходів з фізичних осіб; гмінний додаток до податку з доходів з юридичних осіб; доходи бюджетних одиниць гмін та внески від одиниць позабюджетної економіки; доходи з майна гмін; загальна субвенція; субвенція на освітні завдання; дорожня субвенція; цільові дотації з державного бюджету на завдання, пов'язані з діяльністю урядової адміністрації, що доручені гмінам; відсотки з коштів гмін, що накопичені на банківських рахунках. Необов'язковими доходами гмін є такі: субвенція, компенсуюча втрачені доходи з пільг та звільнень, що встановлені законом, з сільськогосподарського податку; цільові дотації на дофінансування власних завдань гмін; цільові дотації на завдання, що реалізуються гміною на основі домовленостей з органами урядової адміністрації або іншими самоврядними одиницями; цільові дотації з

державного бюджету на усунення безпосередніх загроз для безпеки та громадського порядку; дотації з цільових фондів; спадщина і дарчі внески для гмін; податок з власників собак; відсотки з позик, наданих гміною; пролонгаційна оплата та відсотки за несвоєчасно виконані фінансові зобов'язання; відсотки та дивіденди за вкладений капітал; доходи зі штрафів та примусових платежів. Гміна самостійно фінансує видатки на утримання території, шляхів, вулиць, мостів, парків, охорону довкілля, водопостачання, каналізацію та вивезення сміття, забезпечення електроенергією, газом, первинну охорону здоров'я, дошкільні заклади та початкові школи, міський громадський транспорт, бібліотеки та культурні центри, спортивні майданчики тощо.

Таким чином, гміна стала незалежною юридичною особою, з правом захищати власні інтереси у суді (в тому числі – перед урядом). І вони це право успішно використовують. Список компетенцій гміни не закритий, водночас воєводство немає таких прав. І, до речі, більшість завдань виконуються саме на рівні гмін. Для прикладу, у гміні залишається 40% податку на прибуток фізосіб, тоді як у повіті – 1%, а воєводстві – 1,5%. Активна гміна, крім власних коштів, залучає ще й грантові. Якщо взяти приміром освіту, то навчання дітей в базовій школі (1-6 класів) та гімназії (7-9-х класів) забезпечує гміна. Навчання у 10-12 класах (навчання у коледжі, технікумі) фінансує повіт, заклади вищої освіти – держава. Водночас постійною практикою для поляків є фінансова підтримка одного воєводства іншим. Окремі регіони тісно співпрацюють з міжнародними фондами. Але обов'язково погоджують це з Міністерством закордонних справ, дотримуючись принципів зовнішньоекономічної політики держави. До того ж, громадянин сам визначає, де йому сплачувати свої податки і який регіон підтримувати. І, таким чином, може жити в одному місті, а сплачувати податок – в іншому.

На думку фахівців у цій сфері в Україні буде важче втілити реформу децентралізації. Він також наголошує, що після революції у Польщі були готові до втілення реформ, а також вже мали конкретних людей, що стануть майбутніми очільниками міністерств та інших органів влади [2; 4; 8].

На думку експертів в Україні, для втілення наразі немає потрібного комплексного підходу, який колись був у Польщі. При цьому на думку фахівців польський досвід децентралізації порівняти з українським не можна. У Польщі це не була окрема реформа децентралізації. Разом із нею було здійснено багато структурних змін: реформовані система освіти, охорони здоров'я, перерозподілу коштів через бюджети. В Україні кожна реформа окрема, позбавлена комплексності децентралізації. У Польщі це був системний підхід, який базувався на зміні в територіально-адміністративному поділі. І вже після

цього на це накладались інші реформи і працювали разом [5; 10].

Реформування місцевого самоврядування – це, безумовно, складний процес. Він досить ризикований, проте його користь перевершує усі ризики. Сучасна держава є сильним інститутом з великими можливостями. Яскравий приклад – Казахстан з його винятковими успіхами у розвитку за останні двадцять років, джерелом яких є держава. Але жодній державі не під силу охопити усі сфери, і у центральних державних органів є свої обмеження. Деякі значущі проблеми місцевого характеру можуть бути вирішені найкращим чином тільки на місцевому рівні. Саме тому багато країн створили ту чи іншу форму місцевого самоврядування. Казахстан має три адміністративно-територіальних одиниць, національний, обласний і районний, з самостійними бюджетами. Існує багато суперечок щодо додавання четвертого рівня, який створить нові проблеми у міждержавних трансфертах і в управлінні державними коштами, завдаючи більше шкоди, ніж користі. Казахстан здійснює тривалі зусилля для підвищення компетенцій сільських акімов і допомагає їм стати керівниками, готовими управляти муніципальним бюджетом і комунальною власністю. Проте існує багато суперечок, і критики про те, що місцеві органи влади будуть зайвими, попри рівень автономії, якою вони наділені, і може так статись, що віддалені села і округи відчуватимуть труднощі в ефективному використанні делегованих їм повноважень і надалі потребуватимуть значної підтримки з боку національних та обласних адміністрацій [4].

Отже, Польща і Казахстан мають майже однакову кількість місцевих адміністративно-територіальних одиниць. У Польщі - 2 479 гмін, а у Казахстані - 2 445 аулів, округів і міст районного значення, які є єдиним державним рівнем без самостійного бюджету. І немає причин, чому б реформа, схожа на прийняту у Польщі, не працювала у Казахстані. Тому в Казахстані внесена низка змін у законодавчі акти, які передбачають, що місцеві бюджети будуть поповнюватися податковими надходженнями, неподаткових надходжень, доходів від продажу комунальної власності та трансфертів з районного бюджету, а з 2020 року планується впровадження самостійного бюджету у всіх адміністративно територіальних одиницях.

Проаналізовано також особливості формування місцевих фінансів Японії. Місцеве управління в Японії дворівневе. Місцеві органи влади відіграють значну роль в процесі забезпечення сталого розвитку країни. Розробка регіональних та державних програм розвитку базується на принципі, що власниками природних ресурсів є люди, які постійно мешкають на території держави. Завдяки розвиненій економічній моделі центральна влада має тісний зв'язок з місцевими органами самоврядування, що позитивно впливає на їх розвиток та підтримку населення.

Дохідна частина місцевих бюджетів формується податками, неподатковими надходженнями: облігації та займи. Видаткова частина бюджету спрямована передусім на соціальне страхування, обслуговування державного боргу та на гранти місцевим органам[6].

Дохідна частина бюджету складається з податкових і неподаткових надходжень. Серед податкових надходжень: 40% становить прибутковий податок фізичних осіб, 30% – податок на прибуток юридичних осіб (на прибуток компаній), 30% – непрямі податки. У порівнянні з іншими країнами частка неподаткових надходжень в Японії досить висока. До них належать доходи від орендної плати, продажу, штрафи, доходи від лотереї, позики. Особливістю бюджетної системи Японії є те, що всі бюджети зводяться без дефіциту. З метою перерозподілу фінансових ресурсів для

вирівнювання фінансового потенціалу префектур створено спеціальну установу – Фонд фінансового вирівнювання. Він формується у складі бюджету центрального уряду. Для визначення територій, які мають право на одержання коштів з Фонду вирівнювання, розраховуються бюджети стандартних територій. Фонд вирівнювання формується шляхом таких відрахувань: 32% надходжень особистого прибуткового податку, податку на прибуток корпорацій і акцизу від алкоголю; 24% надходжень податку на товари й послуги, 5% надходжень від акцизу на тютюнові вироби; 19% від інших надходжень[9].

Особливості формування коштів місцевих бюджетів у закордонних країнах наведено в табл.1

Таблиця 1 **Особливості формування коштів місцевих бюджетів у зарубіжних країнах**

Досвід Польщі	Досвід Казахстану	Досвід Японії
Польські громади отримали не тільки реальні повноваження та гроші для їх реалізації, а й право власності на землю та більшість державних об'єктів. Польща запровадила систему, де кожна територіальна громада може залучати кошти до свого бюджету. Джерело – як власні надходження, так і державні трансферні платежі. Це один з найважливіших принципів польської реформи	Місцеві бюджети поповнюються податковими надходженнями, неподатковими надходженнями, доходами від продажу комунальної власності та трансфертів з районного бюджету. Впровадження з 2020 року самостійного бюджету у всіх адміністративно територіальних одиницях. Забезпечення державним органам місцевого рівня влади самостійності управління в питаннях місцевого характеру (місцевий бюджет, податки, господарські питання та інші), але водночас чіткий механізми контролю з боку Центру стосовно питань загальнонаціонального масштабу	Особливістю бюджетної системи Японії є те, що всі бюджети зводяться без дефіциту. З метою перерозподілу фінансових ресурсів для вирівнювання фінансового потенціалу префектур створено спеціальну установу – Фонд фінансового вирівнювання. Ставки податку диференційовані, місцеві органи влади мають можливість довільно встановлювати місцеві податки

Джерело: авторська розробка

Висновки. На основі проведеного аналізу можемо стверджувати, що загалом доходи місцевих бюджетів розглянутих країн мають однакову структуру, і складаються із податкових та неподаткових надходжень. Податкові бюджетні надходження, до яких належать доходи від податків, зборів, інших обов'язкових платежів, є базисом бюджетних доходів. Неподаткові доходи відіграють значно меншу роль у складі доходів місцевих бюджетів. Особливою є система бюджетних доходів Японії яка полягає у досить високій частці неподаткових доходів – 15% у державному (центральному) бюджеті, 25% – у місцевих бюджетах. Для цієї країни властива висока централізація податкових надходжень, дві третини яких мають статус державних податків, решта податків надходять у місцеві бюджети, забезпечуючи 40% їх доходу[6]. Якщо звернути увагу на реалізацію реформи децентралізації в Польщі та пропозиції, що

обговорюють в Україні, спільне між ними, насамперед - мета та кінцева структура управління. Але існують серйозні відмінності: в Польщі реформі передували кілька етапні періоди реформування та прагнення здійснити незворотні зміни; Польща не потребувала укрупнення територіальних громад, так само неприциповим виявився розмір повітів — тож тут головним питанням було забезпечення повноважень та ресурсів, а не чисельність і площа; укрупнення ж потребував, насамперед, рівень воєводств, який в Україні принципових змін не вимагає.

На основі цього, можемо відзначити, що загальним стратегічним напрямом в Україні повинно стати посилення зацікавленості місцевих органів влади у зростанні ролі власного бюджетного потенціалу під час наповнення місцевих бюджетів. Недоліками польської системи реформування місцевого самоврядування є, те що польські громади є замалими, а для вирішення

складніших завдань потрібні громади з більшим ресурсом. В Україні варто переконувати людей в тому, що потрібно створювати сильні громади з 15-20 тисячами населення. Тоді коштів вистачатиме для фінансування більш масштабних проектів та програм.

Прикладом для наслідування варто взяти досвід Японії, тобто необхідним є зменшення загальної кількості податків, що дасть змогу підвищити ефективність їх адміністрування, розширити перелік місцевих податків. До складу місцевих податків варто віднести податки, надходження від яких були б вагомими та мали постійний характер, як, наприклад,

податок на доходи фізичних осіб. Визнати зв'язок між послугами, що надаються на місцевому рівні, та коштами, необхідними для надання таких послуг.

Треба здійснити необхідні кроки негайно, щоб Україна могла в майбутньому отримати більшу автономію у доходах, формуючи дохідну базу місцевих бюджетів, на етапі нестабільності й незначущості власних дохідних джерел не слід обмежувати роль державних дотацій та субвенцій, адже тільки таким чином держава може активно впливати на розвиток місцевого самоврядування.

Література:

1. Бюджетний кодекс України : кодекс України / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2011. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Власюк О. С. Пріоритети реформування та напрями перспективного розвитку міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації в Україні / О. С. Власюк. – К. : НІСД, 2015. – 80 с.
3. Про засади державної регіональної політики : закон України / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2012. – 189 с.
4. Литвин М. В. Світовий досвід фінансування регіонального розвитку : монографія / М. В. Литвин, Н. В. Стукало. – Дніпропетровськ : Інновація, 2012. – 236 с.
5. Maly Rocznik Statystyczny Polski 2015 / Główny Urząd Statystyczny [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rocznikistatystyczne/roczniki-statystyczne/malyrocznik-statystyczny-polski-2015,1,16.html>
6. Стівенс Енрю. Місцеве самоврядування у Японії: різноманітність податків фінансує японські префектури та муніципалітети [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.citymayors.com>
7. Тарасенко Т. Проблема децентралізації в реформуванні місцевого самоврядування в Україні / Т. Тарасенко // Державне управління місцевого самоврядування – 2014. – № 2(21). – С. 277–286.
8. Ткачук А. Ф. Про бюджет і не тільки. Спеціально для об'єднаних територіальних громад / А. Ф. Ткачук, Н. М. Наталенко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 76 с.
9. Трофимова В. В. Феномен економічної самодостатності в реалізації японської моделі розвитку / В. В. Трофимова // Економічний простір. – 2009. – № 23/1. – С. 43–56.
10. Цветков В. В. Реформування державного управління в Україні: проблеми і мотиви / В. В. Цветков. – К. : Оріяни, 2014. – 115 с.
11. Sirenko N. State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization / Natalia Sirenko, Inna Baryshevskaya, Anastasiya Poltorak, Nataliia Shyshpanova // Financial and credit activity: problems of theory and practice). – 2018. – 2. – no. 25(2018). – pp.157-164. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136489>.
12. Baryshevska I. Methodological approaches to assessing the state of fiscal decentralization / I. Baryshevska, A. Poltorak, N. Shyshpanova // Social and economic aspects of sustainable development of regions : monograph. – Opole (Poland) : The Academy of Management and Administrations in Opole, 2018. – 123–128.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010). Budget Code Ukraine (Act No. 2456-VI, July 8). *Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo [in Ukrainian].
2. Vlasjuk, O. S. (2015). *Priorytety reformuvannia ta napriamy perspektyvnoho rozvytku mizhbudzhethnykh vidnosyn v umovakh biudzhethnoi detsentralizatsii v Ukraini* [Priorities for reforming and directions of long-term development of inter-budgetary relations in conditions of budget decentralization in Ukraine]. Kyiv: NISS [in Ukrainian].
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015). On the Principles of State Regional Policy. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> [in Ukrainian].
4. Lytvyn, M. V. & Stukalo, N. V. (2012). *Svitovyi dosvid finansuvannia rehionalnoho rozvytku* [The world experience of financing regional development]. Dnipropetrovsk: Innovation [in Ukrainian].
5. The Main Statue of the Statue (2015). Maly Rocznik Statystyczny Polski 2015. Retrieved from <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rocznikistatystyczne/roczniki-statystyczne/malyrocznik-statystyczny-polski-2015,1,16.html>.
6. City Mayors (2018). Local government in Japan: a variety of taxes is funded by Japanese prefectures and municipalities. Retrieved from <http://www.citymayors.com>.
7. Tarasenko, T. M. (2014). The problem of decentralization in the reforming of local self-government in Ukraine. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, 2 (21). 277-286 [in Ukrainian].
8. Tkachuk, A. F. & Natalenko, N. V. (2016). *Pro biudzheth i ne tilky. Spetsialno dlia obiednanykh terytorialnykh hromad* [About the budget and not just. Specially for the united territorial communities]. Kyiv: ICC "Legal Status" [in Ukrainian].
9. Trofymova, V. V. (2009). The phenomenon of economic self-sufficiency in the implementation of the Japanese model of development. *Ekonomicnyi prostir*, 23/1, 43-56 [in Ukrainian].

10. Tsvietkov, V. V. (2014). *Reformuvannya derzhavnoho upravlinnia v Ukraini: problemy i motyvy* [Reforming public administration in Ukraine: problems and motives] Kyiv: Oriiany [in Ukrainian].

11. Sirenko, N., Baryshevskaya, I., Poltorak, A. & Shyshpanova, N. (2018). State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2, 25(2018), 157-164. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136489>.

12. Baryshevska, I., Poltorak, A. & Shyshpanova, N. (2018). Methodological approaches to assessing the state of fiscal decentralization. *Social and economic aspects of sustainable development of regions*. Opole: The Academy of Management and Administrations in Opole, 123–128.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License